

Slovenski dom

Štev. 225

V Ljubljani, sreda 4. oktobra 1939

Leto IV

Angleški in francoski pogoji za mir

Angleška in francoska vlada zavračata nemško-sovjetske mirovne predloge

London, 4. oktobra. o. Po povratku grofa Ciana iz Berlina v Rim, v Londonu ugibajo, kaj bo storila Italija. V dobro obveščenih krogih so trdnega mnenja, da bo Italija ostala popolnoma nevtralna in da Mussolini pripravlja nov mirovni načrt. Ta načrt naj bi predlagal konferenco, v kateri naj bi sodelovale Italija, Francija, Anglija, Rusija in Združene države. V Londonu menijo, da je Italija proti popolnemu uničenju poljske države. Zato naj bi se ustanovila nova poljska država, ki bi jo sestavljali sami Poljaki brez manjšin. Današnja »Times« piše, da bosta Anglija in Francija vztrajali v vojni vse do tle, dokler ne bo Poljska osvobodena. Vsa odgovornost ostane na Nemčiji.

V zvezi s vestmi o bližnjih mirovnih predlogih, naj pridejo s te ali one strani, v taki ali drugačni obliki, pa pravijo v angleških in francoskih krogih, da bi Anglija in Francija privolili v mirovna pogajanja in v sklenitev miru samo pod naslednjimi pogoji:

1. Odstranitev narodnosocialistične vlade v Nemčiji, proti kateri se Anglija in Francija vojskujejo.
2. Obnoveitev poljske države.
3. Obnoveitev češkoslovaške republike.

Novi predsednik poljske republike svojemu narodu

Pariz, 4. okt. Predsednik republike Racki-jevič je izdal 30. septembra poslanico vsem Poljakom. V njej pravi med drugim:

Postavljen za naslednika predsednika republike Moscickega dne 17. septembra t. l., ko je bilo jasno, da mora vrhovna uprava poljske države zapustiti poljsko ozemlje, da ne pride v sovražne roke, sem sprejel to nalogo, ker je bilo očito, da Moscicki ne bo mogel še dalje predsedovati. To ni prvič v zgodovini Poljske, da se mora voditelj poljske države zateči v tujo pred sovražnikom, ki poplavlja državo. V tisoč letih smo morali tolikokrat braniti naš obstoj in našo krščansko civilizacijo pred pohlepno zavojevalec tako z zahoda kakor z vzhoda. To pot sem globoko prepričan, da Poljska poslednjič preliva svojo kri in da bodo posledice te vojne takšne, da bo zastava omike in pravice plapolala na takšnih mejah Poljske, da jih bodo Poljaki mogli v miru uživati in tudi smotno braniti. Prav tako sem globoko prepričan, da junaški prispevek Poljske v sedanjih vojni ne bo zaman ne samo v vojaškem pogledu ampak prav tako tudi v moralnem, ker sem prepričan, da bomo na koncu le mi zmagali.

Turški zunanji minister bo ostal še nekaj dni v Moskvi

Moskva, 3. oktobra. Turški zunanji minister Saradzoglu je danes v spremstvu turškega poslanika v Moskvi Aktaj Hajdarja in pomočnika šefa protokola Pontikova pregledal moskovske železniške postaje, nato pa se je peljal po prekopu Moskva-Volga. Snoči je Saradzoglu v velike operi prisostvoval predstavi »Carmen«. Saradzoglu bo ostal v Moskvi najbrž še ves teden, ker so se pokazale težave glede nameravane zveze med Turčijo in Sovjeti.

Bivša poljska vlada mora ostati v Romuniji

Bukarešta, 4. oktobra. m. Romunski vladni krogi pravijo, da so neresnične vse vesti o odhodu bivšega predsednika poljske republike Moscickega in članov bivše poljske vlade iz Romunije. Nasprotno je romunska vlada zaprosila vse imenovane, naj še naprej ostanejo v krajih, ki so jim bili določeni za bivanje. Do vesti o odhodu Moscickega v Pariz je prišlo po pomoti, kajti iz Romunije je odpotoval v tujo le sin bivšega predsednika poljske republike. V zvezi s temi vestmi pa so izjavljali romunski vladni krogi, da bo Moscicki še naprej ostal v Bukazu, člani bivše poljske vlade pa se bodo preselili v toplice Hercules. Pač pa se bo minister Beck preselil v sanatorij v bližini Sinaje, ker je v zadnjem času obolel.

Predsednik Moscicki je prosil švicarsko vlado, da bi mu dovolila bivanje na svojem ozemlju. Švicarska vlada je prošnji ugodila, saj je Moscicki še od leta 1908 švicarski državljan.

Volitve v poslansko zbornico - decembra

Zagreb, 4. oktobra. »Jutarnji list« prinaša v današnji številki naslednjo vest iz Beograda: V predsedstvu vlade je bila včeraj konferenca med predsednikom vlade Dragišem Cvetkovićem in pravosodnim ministrom Lazarjem Markovićem. Razpravljala sta o predlogu volivnega zakona za volitve narodnih poslancev. Ta predlog bo v najkrajšem času predložen ministrskemu svetu in bo objavljen v obliki uredb z zakonsko močjo. V kolikor ne bi nastopili nepričakovani dogodki, računajo, da bodo volitve narodnih poslancev razpisane za december. Ker bodo volitve v senat izvedene v novembru, se bo moglo narodno zastopstvo sestati že konec decembra ali pa v začetku januarja prihodnjega leta.

Beograd, 4. oktobra. m. V prostorih senata se

Pariz, 4. oktobra. o. Na današnji seji francoske vlade, ki se je začela ob 10, bo predsednik Daladier imel obsežno poročilo o zadnjih dogodkih v zunanji politiki, zlasti o uničenju Poljske ter o zvezi med Nemčijo in Sovjeti. Pri tej priliki bo poudaril, da je Francija trdno odločena s Anglijo voditi vojno tako dolgo, da bosta dosegli cilje, katere sta si zastavili.

London, 4. oktobra. o. Včeraj je ministrski predsednik Chamberlain poročal v poslanski zbor-

Japonska odpoveduje zvezo proti Kominterni

Berlin, 4. okt. o. Poluradno poročajo, da je japonski ministrski predsednik obvestil nemško vlado, da Japonska zaradi zadnjih dogodkov v Evropi ne more več izvajati določenih zvez proti Kominterni.

Tokio, 4. okt. o. Japonski tisk se bavi s izjavo ministrskega predsednika Nomure o tem, da so zadnji dogodki v Evropi, predvsem seveda nepričakovana zveza med narodnim socializmom in med boljševizmom Japonsko odvezali vsega, kar ji je nalagala zveza proti Kominterni. Listi vidijo v tej izjavi dejansko odpoved pakta proti Kominterni po Japonski in utemeljujejo japonski sklep s tem, da je po zadnjih zvezah med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo nemogoče govoriti o kakem organiziranem političnem boju proti komunistični

nici o poteku vojne in o zadnjih političnih dogodkih v Evropi. Ko je ugotovil, da je končna razdelitev Poljske precej ugodnejša za Nemčijo, kakor pa je bila prvotna razmejitvena črta, je dejal, da nihče ne želi, da bi se vojna nadaljevala do nedoločene dne, toda javno mnenje Anglije in Francije je odločno storiti konec vladi nasilja v Evropi. Besedo, ki je kdo da, bo v bodoče tudi držal. Zadnji dogodki — razdelitev Poljske ter nemško-sovjetska zveza — niso taki, da bi Anglijo prisilili,

internacionali ter njenim zaveznikom, kakor je to določala zveza med Italijo, Nemčijo in Japonsko. Japonska je po preusmeritvi nemške politike najbolj prizadeta, saj so se Sovjeti s zadnjimi pogodbami razbremenili v Evropi, kjer jim je doslej neprenehoma grozila nevarnost do Nemčije ter dobili proste roke v Aziji. Ni dvoma, da bo posledica tega nemškega koraka predvsem čutila Japonska. Japonci zaradi tega ne razumejo, čemu bi se še držali protikomunističnega pakta, ko se ga ne drže tisti, ki so ga zasnovali.

Korist od preusmeritve japonske politike bo seveda imela zlasti Anglija, ki utegne v Japonski dobiti novega zaveznika ali pa se vsaj znebiti vsake nevarnosti, ki ji je doslej grozila od dose-

Italija uradno zavrača vesti, da bi bil med njo in Nemčijo v Berlinu sklenjen sporazum o skupnih zahtevah in o mirovni konferenci

Rim, 4. okt. o. Uradno poročajo: Radijska vest, angleške agencije Reuter o nekakem uradnem italijanskem poročilu, katerega naj bi bil pred snočjem oddajal rimski radio in v katerem naj bi bila navedena vsebina italijanske nemških posvetovanj v Berlinu, je brez vsake podlage. V Rimu ni bilo o teh razgovorih izdano nobeno uradno poročilo.

Reuterjeva vest, katero so prinesli tudi skoraj vsi naši listi, se je glasila:

»Obisk italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana v Berlinu je dal priložnost za proučitev stališča Nemčije in Italije sprito navedenega položaja. Nemčija in Italija se odločno zavzemata za pravičen mir. Za to si zamišljata:

1. Ustanovitev nove poljske države kot protektorata Nemčije. V novi državi ne bo tistih de-

lov Poljske, ki jih je zasedla Sovjetska Rusija, in tudi ne pokrajini, ki so bile včasih del Nemčije.

2. Sklepanje evropske konference, na kateri naj se urede vprašanja o kolonijah in Sredozemskem morju, ki so življenjskega interesa za Italijo. Verjetno je, da bodo še ta teden izšli mirovni predlogi v tem okviru.

Sprito previdega stališča, katero je Italija od zdaj zavzemala, bi bila tako točna in jasna opredelitev neverjetna, saj bi pomenila nekatere ultimativne italijanske zahteve do Francije in Anglije, s katerima vzdržuje Italija že ves čas evropskega spopada dobre zveze. S tem bi bilo rečeno tudi, da se je pri berlinskih posvetovanjih Italija odločno in jasno postavila na stran Nemčije. Da temu ni tako, je razvidno iz dejstva, da je italijanska vlada takoj, ko se je razširila gornja vest, smatrala za potrebno, da jo prekliče.

Jugoslov.-madžarska posvetovanja v Beogradu

Za ohranitev miru in za gospodarski napredek v Podonavju

Budimpešta, 4. okt. m. Madžarski vladni in politični krogi spremljajo z veliko pozornostjo razgovore, ki jih je imel zadnje dni madžarski poslanik v Beogradu Bakacz-Besnyey s predsednikom vlade Dragišem Cvetkovićem in zunanjim ministrom Cincar-Markovićem. Tem sestankom pripisujejo največji pomen v zvezi z jugoslovansko-madžarskim zblizevanjem. V Budimpešti pravijo, da je prijateljstvo med Madžarsko in Jugoslavijo že staro, da pa se

je samo za nekaj trenutkov ohladilo. Danes pa madžarska vlada, kakor tudi javno mnenje gledata z najlepšimi željami in z upanjem spremljata delo za utrditev Jugoslavije na znotraj, po drugi strani pa na zblizanje med obema državama. To prijateljstvo med Madžarsko in Jugoslavijo bo imelo po zadrževanju madžarskih političnih krogov zelo koristne posledice ne samo za ti dve državi, temveč tudi za ohranitev miru ter gospodarskega napredka v tem delu Evrope.

Bolgarski odposlanec v Moskvi

Posveti med njim in med rdečim zunanjim ministrom so najbrž veljali delitvi Romunije

Moskva, 4. oktobra. Predsednik sovjetskih komisarjev in zunanji minister Molotov je sprejel snoči ob 20. po moskovskem času bolgarskega polkovnika Bojdeva. Bojdev je vodil te dni pogajanja za sklenitev letalske pogodbe med Bolgarijo in Sovjetsko Unijo in za uvedbo letalske zveze Moskva-Sofija. Pri njegovem sprejemu pri Molotovu je bil v družbi Bojdeva bolgarski moskovski poslanik Antonov. Pričakujejo, da bosta sovjetska

Unija in Bolgarija v kratkem sklenili letalski sporazum.

Zdi se, da so pri tem sestanku razpravljali o bolgarskih zahtevah do Romunije in s tem, kako bi jih uresničili ob morebitnem nastopu Sovjetov proti Romuniji. Pri tej priliki bi Sovjeti od Romunije zahtevali Besarabijo, Bolgarija pa Dobrudžo. Da Sovjeti proti Romuniji nekaj nameravajo, pričajo ponavljajoče se vesti o zbiranju sovjetske vojske ob romunski meji ter romunske vojaške priprave v Besarabiji.

Ali bodo te svoje zahteve Sovjeti in Bolgari skušali uresničiti, je pa odvisno v glavnem od Turčije in drugih balkanskih držav.

Izgube v bojih na zahodnem bojišču

Pariz, 4. oktobra. 60. vojno poročilo francoskega poveljstva z dne 3. oktobra zvečer se glasi: »Vzhodno od Mozele in Saare so bili odbiti napadi sovražnika. Obojestranska delavnost topništva na tem delu bojišča.

Pariz, 4. oktobra. o. V prvem mesecu vojne proti Nemčiji poročajo službeno, da so imeli Nemci nad 500 mrtvih, 2000 do 5000 ranjenih, blizu 200 Nemcev pa so Francozi ujeli.

Uradno poročajo, da so meseca septembra Francozi izgubili 8, Nemci pa 24 letal, katere so Francozi sestrelili.

V prvem mesecu vojne je nemško letalstvo v bojih, ki so se vsak dan vršili nad Siegfriedovo črto, izgubilo trikrat toliko letal kakor francosko

naj spremeni svoje stališče. Zakaj stopila je v vojno zato, da bi naredila konec nemškemu napadom, ki so ogrožali svobodo in varnost vseh evropskih narodov. Rusko-nemški sporazum je spremenil položaj Poljske, toda iz tega ne sledi, da bo ta sporazum pomagal končni zmagi Nemčije, še manj pa, da bo vplival na odločitve angleške vlade, ki bo organizirala vsa sredstva in vso moč angleškega cesarstva za učinkovito nadaljevanje vojne. Nobena grožnja ne bo odvrgla Anglije in Francije, da bi se odrekli cilju, zaradi katerega sta boj začeli.

Newyork, 4. okt. o. Predsednik Združenih držav Roosevelt je snoči izjavil, da mu ni nič znanega o tem, da bi Mussolini pripravil nove mirovne načrte in sklicanje mirovne konference, na kateri naj bi sodelovala tudi Italija.

V Ameriki so sicer prepričani, da je Italiji veliko na tem, da bi prišlo v Evropi do miru ali pa, da se vsaj ne bi vojna razširila na področja, kjer bi bile prizadete italijanske koristi, zlasti na Balkanu. Res je tudi, da Italiji kot protikomunistični in katoliški državi ne more biti vseeno, ali Poljska izgine.

List »Washington Post« razpravlja o Poljski in pravi, da nobena nevtralna država, tudi Amerika ne more biti brezbržna glede Poljske in ne more privoliti v njeno popolno uničenje.

Vesti 4. oktobra

Nemške oblasti v Pragi so dale zapretili med drugimi osebnostmi opata Zavorala, ki je pod republiko užival velik ugled v političnih in kulturnih krogih.

Predsednik francoske vlade Daladier je včeraj sprejel turškega poslanika v Parizu.

Naše in tuje časopisje obsežno razpravlja o obisku patrijarha Gavrilja na Reki in poudarja, da je sprejem, katerega je bil patrijarh deležen z italijanske strani, dokaz izredno dobrih odnosov, ki vladajo med Italijo in Jugoslavijo.

Luksemburška vlada je zadnje dni večkrat povabila tuje delavce, naj takoj zapuste kneževino. Tisti, ki niso poslušali, bodo prihodnje dni izgnani. V Luksemburgu je tudi precej jugoslovanskih delavcev.

V Parizu so oblasti poslale v koncentracijske taborne več sto bivših političnih in drugih kaznivencev, povečini takih, ki so se zaradi raznih zločinov zatekli iz drugih držav. Med njimi je največ komunistov. Zaprli so jih zaradi tega, ker po mnenju vojaških oblasti predstavljajo nevarnost za zaledje.

Francoski komunistični poslanci so poslali predsedništvu zbornice zahtevo, naj parlament čimprej skliče na sejo. Na tej seji naj bi zbornica razpravljala o nemških in boljševiških mirovnih predlogih ter jih sprejela. Kakor je videti, so se francoski komunisti že dobro vživeli v zvezo s tisto državo, proti kateri so se oni in njihovi prijatelji po vsem svetu tako hudo borili.

Sv. oče Pij XII. bo v kratkem sklical konzistorij, na katerem bo imenoval več novih kardinalov.

Jetniško taborišče za poljske častnike bodo Nemci uredili blizu Münchena. Častniki bodo prejeli tisto plačo, kakor jo dobivajo nemški častniki iste stopnje. S tem denarjem bodo lahko kupovali vse potrebščine zase.

Veliki italijanski parnik »Augustus« je z čez tisoč potniki včeraj priplul v Buenos Aires, Polovnanje je poteklo v redu.

Na včerajšnji seji italijanske vlade so pod predsedstvom Mussolinija sklepali o agrarni reformi na Siciliji, kjer bodo na razlaščenih posevkih postavili 20.000 kmečkih domov.

Ameriške države so ob zaključku konference v Panami sprejele sklep, da ne bodo dopustile, da bi kdor koli vodil vojno v obalnih vodah Amerike. Ta sklep bodo sporočile vsem vojskujočim se državam.

General Franco je izjavil, da bo Španija storila vse, kar je v njeni moči, da bi spet prišlo do miru v Evropi.

Poljski poslanik v Ankari je pri turški vladi protestiral proti razkosanju poljske države.

Osiveli angleški politik Loyd George je včeraj imel v poslanski zbornici govor, v katerem je — kakor neki komunistični zastopnik zahteval, naj Anglija in Francija sprejmeta nemške predloge za mirovno konferenco. Trdil je, da se ni vredno vojskovati za Poljsko.

Loyd George je bil tisti, ki je s svojim varjenjem potisnil Italijo iz angleško-francoske vojne in zadnja leta neprestano hujškal na vojno proti Nemčiji. Mož je navzlic svoji zmešanosti v levčarskih evropskih krogih užival vse do zadnjega precej ugleda.

Angleška vlada je snoči priredila slovesno večerjo na čast turškemu vojaškemu odposlanstvu, ki je dopotovalo v London.

Vrhovni poveljnik nemške kopne vojske, general von Brauchitsch se je za lastnoročnim pisnom zahvalil nemškemu prometnemu ministru za požrtvovalno delo nemških železničarjev, ki so v marsičem omogočili uspehe nemškega orožja na Poljskem.

Druga skupina sovjetskih vojaških strokovnjakov je dospela v Estonijo. Ti bodo določili kraje, kjer bodo boljševiki delali utrdbe in letalska oporišča.

Letalstvo. Nemška letala so prvi dan vojne stopila v akcijo, toda pravi letalski boji so se razvili šele zadnje dni. V teh bojih so Nemci, kakor pravi francosko poročilo, izgubili 24, Francozi pa samo 8 letal. Če upoštevamo, da imajo Nemci zares odlično letalstvo, je jasno, da so francoski letalci pretkli mesec dosegli v letalskih bojih blestečo zmago. Letala tipa »Messerschmidt« imajo strahotni učinek, nemški piloti so spretni in neustrašeni, boj z njimi je težak, a kljub temu so francoski letalci pokazali svojo premoč nad njimi.

Francosko letalsko poveljstvo podpira tudi izjemne okoliščine, v katerih so potekali letalski boji in dodaja, da se je francoskim pilotom sestreljenih 8 letal zvečinoma posrečilo rešiti se

Ameriško zločinstvo in njegova strahotna organizacija

Žive slike iz tega groznega sveta bomo kmalu brali v našem novem romanu „Angeli garjevih lic“

V eni zadnjih številčk znanega pariškega tednika »Gringoire« je napisal francoski časnikar Charles de Richter obsežno poročilo o nedavno izšli knjigi ameriškega publicista Ryleya Cooperja o ameriškem zločinstvu, ki je izšla tudi v francoskem prevodu. Richter navaja v izveščju nekatere mesta Cooperjeve knjige in dodaja še lastne zanimive podatke o ameriškem zločinstvu. Takole piše:

Ameriški učenjaki, ki so ob priliki svetovne razstave v New Yorku zgradili znani valj iz neuničljive kovine, v katerega so natrikali nekakšen pregled sedanje civilizacije, da bi služil človeštvu čez tisočletja za spoznavanje, so napravili veliko pogrsko: pozabili so vtakniti v valj izvod Cooperjeve knjige o ameriškem zločinstvu in mu priložiti fotografijo »vzorca« gangsterja in državnega sovražnika št. 1 Al Caponeja. Kajti v resnici, ameriški civilizaciji od leta 1930 do 1940, ki naj bi jo naši znanjci čez 5000 let občudovali ali zasmehovali, so vtisnili neizbrisni pečat ameriški gangsterji.

V Franciji si kljub poplavi literature, v kateri kraljujejo gangsterji, res ne moremo ustvariti popolne slike o tem, kaj predstavljata moč in oblast teh ženinjev zla. Zdelo bi se nam, da sanjamo, ako slišimo, da je Al Capone na višku svoje kariere razpolagal s premoženjem, ki je bilo vredno 14 milij. funtov sterlingov (v našem denarju okrog 3 milijarde dinarjev). Nič čudnega in skoraj povsem razumljivo pa se nam mora zdeti, da je od te ogromne vsote Al Capone naklonil čikaški policiji vsoto 6 milijonov funtov ali okrog pol-drugo milijardo dinarjev, in to za varstvo, ki mu ga je policija nudila.

Kakšno je bilo to varstvo odnosno policijska naklonjenost, nam nazorno pokaže naslednja anekdota, ki je še precej neznana. Al Capone, kakor znano, ni bil obsojen zaradi neštetihi zločinov in umorov in ropov, ampak zaradi tega, ker je na davkarji utajil resnični

obseg svojega premoženja. Da bi pravično razdelil področja, na katerih je vladal, preden je šel v zapor, je — človek mora nehoti pomisliti na Karla Velikega, ki je pred smrtjo razdelil državo med sinove — sklical glavne gangsterje iz vse države v palačo Atlantic City. Močni oddelki policije, ki bi jih komaj utegnili primerjati z onimi, s katerimi je francoski notranji minister skrbel za varnost angl. kraljevske dvojice, so obkolili palačo, v kateri je zasedal gangsterski kongres. Toda ne smejo zadeve napačno razumeti: ni šlo za to, da bi policija z enim samim držnim posegom zajela cvet vseh ameriških gangsterjev, ne, edina naloga policije je bila varovati Al Caponeja in njegove pajdaše.

Ko je vsa država zastrašena in ogorčena nad njegovimi zločini zahtevala njegovo aretacijo, je Al Capone mirno snoval in uredničil svoje podvige. Spominjam se, da so mi na nekem mojem potovanju po Ameriki imeovali v Chicagu krčmo, v kateri lahko vsak večer vidim Al Caponeja in njegovo telesno stražo.

Kako naj se v takih razmerah čudimo, da se je gangsterstvo, ki je, kakor poroča mr. Cooper, prišlo v Ameriko iz Kitajske, razlezlo kakor oljnat madež in začelo zastrupljati policijo, upravo, advokature, pravosodje, krajevno politiko, in celo ono politiko, katere pribežališče je visoki Capitol v Washingtonu. Nič ni v svoji preprostosti bolj dramatičnega kakor zgodba, ki nam jo opisuje Cooper, kako so gangsterji zavzeli mesto s tem, da so si najprej priborili nadzorstvo nad mestno policijo. Niso redki primeri v Ameriki, da so si gangsterji priborili popolno oblast v kakem mestu. To pa niso bila le manjša mesta, ampak prestolnice poedinih držav kakor Kansas City, Des Moines, Toledo, Chicago, da ne govorimo o New Yorku, ki je bil nekaj časa povsem pod oblastjo gangsterja Tammany Halla.

Knjiga, ki nam jo je napisal Cooper, nas

sicer na trenutke osupne s svojim cinizmom in s krutostjo podrobnosti, vendar je povsem na mestu. Sicer je res, da v Franciji še nimamo zločinskih tolpi, ki bi iztegnile svojo roko tako daleč kakor v Ameriki, vendar smo bili tudi pri nas priče primerov, da so zločinci več ali manj uspešno poskušali polastiti se kakšnega mesta po ameriškem vzorcu. Poglejmo samo marsejski škandal! Zdaj, ko poznamo opustošenje, ki ga je povzročilo gangsterstvo v Ameriki, tako v moralnem kakor tudi v socialnem pogledu, je dolžnost vsakogar, da se z vsimi silami bori proti vstajajočemu francoskemu gangsterstvu.

Cooper nam v svojem delu odkriva nepoznana obzorja o ameriškem zločinstvu. Poedinim velikim gangsterjem posveča posebna poglavja, popisuje nam njihove prilike, ki se sprotirajo v razkošju in spolnih boleznih, žigos postopanje zdravnikov, ki se ne pomišljajo namerno poslabšati bolezni svojih pacientov, samo da bi več zaslužili z ordinacijami, nekateri od njih pa so celo tako brezvestni, da svojim pacientom vcepijo klice spolnih bolezni, prikazuje podkupljene sodnike, policijske uradnike itd. Toda ena najpretrsljivejših slik v njegovi knjigi je ona, ki nam jo podaja o ameriški prostituciji. V Ameriki je prostitucija z zakonom prepovedana, toda prav zaradi tega so jo vzeli v zakup gangsterji, ki so razpredli

njene mreže vsepovsod. Danes je slika ameriške prostitucije tako žalostna, da je skoraj ni mogoče dostojno opisati.

In vse to se dogaja v naših dneh v Ameriki, ki se proglašajo za deželo morale, v kateri vsi prebivalci spoštujejo zakone! Resnično, Cooperjevo knjigo bi morali priložiti k predmetom valja, ki bo naše znanjce seznanjal z našo civilizacijo, kajti le ta knjiga jim bo nudila resnično sliko ameriške civilizacije v 20. stoletju, zaključuje Richter svoje poročilo.

Tak je ameriški zločinski svet in življenje v njem je strašno. Nič nam strašne niso žrtve človeka, ki pride v ta svet kot misijonar in reševalec duš, ki v neprestanem boju in sožitju skuša oteti za pošteno življenje, kar se oteti da. Posreči se to samo človeku, ki je sam v mladosti rasel med takimi ljudmi, ki pozna zločinske junake in njega, ki je pripravljen spustiti se kamor koli, tudi v sredo ognja med gangsterji in policijo, samo da služi svojemu poslanstvu.

Grozljive in pretresljive zgodbe iz takega boja med zločinstvom in apostoli poštenja vsebuje naš novi roman »Angeli garjevih lic«, ki ga bomo začeli priobčevati v nedeljo. Ilustrirale ga bodo številne slike iz filma enakega imena, katerega je izdelala — kakor »Poslednjemu zapoved« — slovita ameriška družba Warner Bros.

Drugi napad nemških podmornic

se omejuje na obalne vode Severnega in Baltičkega morja

Sredi preteklega tedna se je začel spremenjati položaj v pomorski vojni. Poročila nič več ne govorijo o torpediranju angleških in francoskih ladij na Atlantiku, v Rokavskem prelivu in v Severnem morju. Pač so se na nemški napadi pomnožili proti skandinavskim državam. Pomorski strokovnjaki imajo vtis, da se je drugi val delovanja nemških podmornic za zdaj omejil na to, da bi Nemci pretrgali trgovinsko zvezo med Skandinavskimi državami in britanskim otočjem. Na Atlantiku nemške podmornice ne morejo več upati v kakšen večji uspeh, ker ves zavezniški pomorski promet poteka z obrambnim spremstvom, tako da so trgovinske ladje popolnoma zavarovane. V zraku jih obveščajo in spremljajo letalski oddelki.

Nemški pomorski krogi so po francoski sodbi razočarani nad uspehi nemških podmornic, ki so se morale vrniti v svoja oporišča kljub vsej hrabrosti posadke teh podmornic, ki jih pogrešajo. Hitler je sam prišel v spremstvu velikega admirala Raederja v Wilhelmshafen, da

bi prisostvoval odhodu podmornic, ki bodo začele drugi nemški podmorniški val. S svojo navzočnostjo je Hitler hotel viliti poguma moštvu teh podmornic.

Vse kaže, da bodo nemške podmornice zdaj začele delovati v glavnem v Baltiku in v Severnem morju. To si razlagajo s tem, da je njihovo število zaradi zadobitvenih izgub zdaj mnogo manjše, posebno zaradi izgub podmornic za dolge plovbe, to je tistih, ki bi morale knižariti po oceanih.

V prvem podmorniškem valu, ki ga je izvedlo moštvo nemških podmorničarjev, so se delovale podmornice po 250 ton. Teh je imela Nemčija 1. januarja lanskega leta samo 19, a ravno te podmornice so imele največje izgube. Računajo, da se jih je vrnilo v oporišča samo 7. Nemška mornarica ima zdaj teh podmornic le še prav malo, drugih, tako imenovanih obrežnih, ima pa 25. Te podmornice niso uporabne za dolge plovbe, zato jih morejo pošiljati samo v Baltičko morje, posebno v skandinavske otočje.

V zadnjih dneh je britanska mornarica izgubila samo 4 ladje, pač pa so v istem času nemške podmornice napadle nad 50 ladij skandinavskih držav in jih 7 od njih potopile. Delovanje nemških podmornic se zdaj razvija v dveh območjih: prvo je na severu ob skandinavski obali, kjer so Nemci potopili že tri norveške ladje, drugo pa v prostoru, ki veže Baltik in Severno morje. Velika Britanija želi zagotoviti trgovinske zveze s skandinavskimi državami, zato bo tudi to pomorsko območje čim bolj zastražila, Nemčija pa ga bo skušala čim bolj ograjati.

Radio

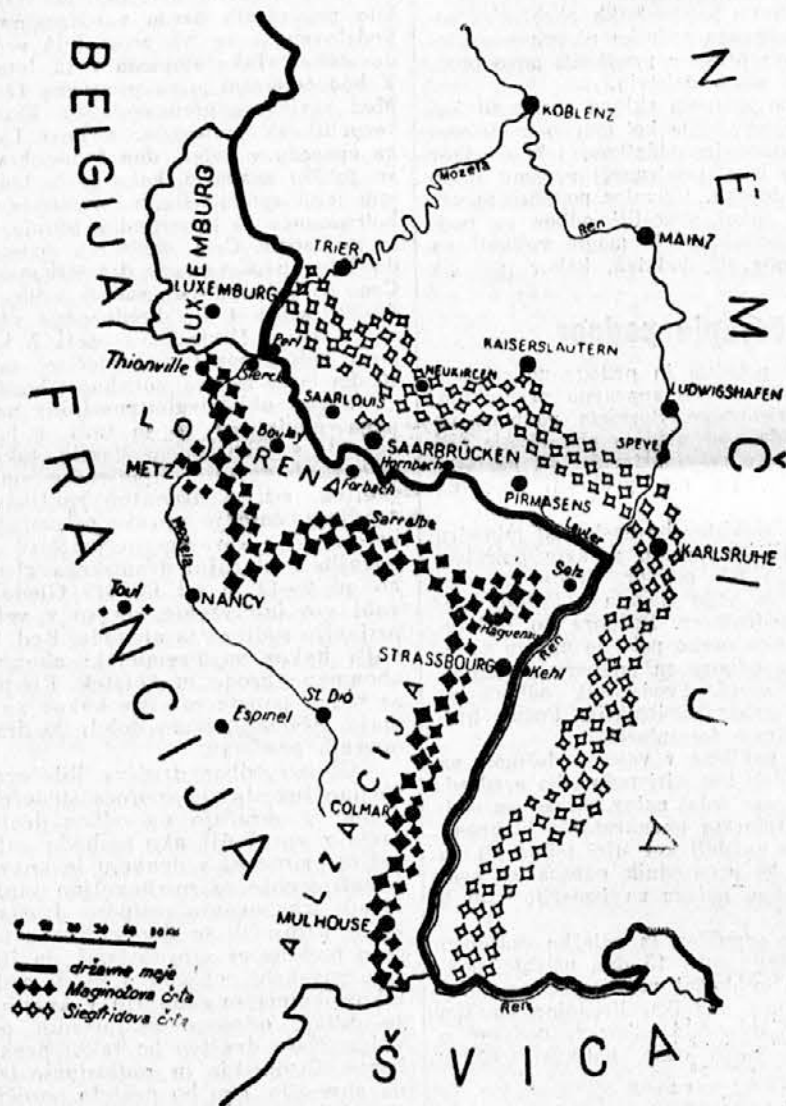
Program radio Ljubljana

Sreda, 4. oktobra: 12 Vsakomur nekaj (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Za zabavo in oddih (plošče) — 14 Napovedi — 18 Mladinska ura: Pri izdelovalcih igra v Dobrovoljah (reportaža) — 18.40 Slovensko obnitištvo in nameravana razstava slovenske obrti (g. Ivan Ogrin) — 19 Napovedi, poročila — 19.40 Nac. predavanje — 20 Preno opere iz ljubljanskega gledališča v Lodmuru: Glasbeno predavanje; v II. odmoru: Napovedi, poročila.

Četrtek, 5. oktobra: 12 Orkestralni koncert (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Sramel (skranjček) — 14 Napovedi — 18 Pester apored Radijskega orkestra — 18.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarik) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Deset minut zabave — 19.40 Nac. ura — 20 Cimermanov trio — 20.45 Reprodukcijski koncert simfonične glasbe — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Veseli zvoki (Radijski orkester).

Drugi programi

Sreda, 4. oktobra: Zagreb: 20 Ljubljana — Bratislava: 20.40 Staroška slovaška glasba, 21.25 Novejša slovaška glasba — Sofija: 19.50 Puceljina opera »Tosca« — Ankara: 19.45 Orkestralni koncert, 20.50 Jazz — Berolmünster: 20.50 Orkestralni koncert, 22.10 Ameriške pesmi — Budimpešta: 19.30 Verdijeva opera »Moč usode«, 20.05 Ciganski orkester — Bukarešta: 19.35 Orkestralni koncert, 21.25 Plesna glasba, 21.40 Svicarska glasba — Horthy-Stokholm: 19.55 Kabaret, 20.55 Calkovske skladbe, 22.15 Plesna glasba — Trst-Milan: 17.15 Vokalni koncert, 20.30 Filmska glasba, 21.15 »Rim-Bari: 21 Pihala — Florenca: 20.30 Puceljina opera »La Boheme« — Oslo: 19.30 Violina, 20.25 Narodne pesmi, 21.15 Orkestralni koncert — Sol-tens: 20 Pisan sporod, 21.15 Orkestralni koncert.

Dva jeklena zidova na evropskem zahodu: Maginotijeva in Siegfriedova utrjena črta, ki varujeta Nemčijo in Francijo drugo pred drugo. Dosedanji boji na zahodu so potekali le na vmesnem ozemlju, samo ponekod je francosko topništvo skušalo razbijati tudi osrednje utrjene položaje v Siegfriedovi črti

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Od tega dne eva torej delala samo dopolne, popoldne sva pa počivala.

Vsako soboto, ko je prišel za zalogo hrane, sva pri zlaganju »ordineurjou« (turevalcu) pomagala in tedaj sva imela dovolj jesti in piti. Veak večer sem se tudi dobro umil, ker sem dobil v kuhinji vsak dan liter vode več, vendar sva se umivala s tovarišem v bližnji kotanji še preden so se drugi vrnili z dela, da naju ne bi videli. Potrato vode so lahko strogo kaznovali.

Zivljenje je potekalo precej enolično. Ni čudno, da se mi je zdelo pueto, po vseh tistih divjih dneh, katere smo bili doživeli med obleganjem kazbe.

Drugi ali tretji dan je odnekod prišla vest, da se po gorovju blizu nas potika tolpa Arabcev, ki se jim je bilo posrežilo pobegniti, preden smo kazbo zasedli. Vest se je poveljniku zdela verjetna. Prestane nevarnosti so ga bile naredile opreznega, zato je odredil, da pojde četa etelcev na preiskovalni pohod.

To četo so sestavili iz prostovoljcev. Tudi jaz sem se priglasiil in lepega jutra smo oskrbljeni z vsem potrebnim, toda nič preveč otovorjeni, krenili v gorovje. Pot nas je v začetku peljala po ozki

soteski, koder je šla edina steza. Hoditi tod ni bilo nič prijetno — bilo je zatohlo, razen tega nas je pa vso pot nekaj tiščalo od zgornj: strah, da čepe kje na robovih Arabci. Zato smo hiteli, da bi prišli višje in iz soteske.

Opoldne, ko smo ravno počivali na zaokroženem obronku, odnekoder smo imeli pregled čez dve dolini, nas je etražla vrgla od kosila. Pri studencu, kake tri kilometre daleč v dolini pred nami, so opazili skupino oboroženih Arabcev, ki so si postavljali sotoe. Očitno se niso nadejali, da bi jih Francozi iskali. Menili so se odpočiti in potem kreniti na nove pohode.

Nismo jim mogli pustiti tega veselja. Naglo smo pospravili svojo robo, pritegnili pasove, nato se razdelili na dve skupini ter lezli po robu doline proti studencu. Določeno je bilo, da ostane nekaj naših pri vetopu v sotesko, drugi pa bomo previdno napredovali tako dolgo, da bomo prišli po obeh straneh vstric etudenca, se nato sklenili in obkolili Arabce od vseh strani. Prej ne sme nihče eprožiti strela.

Krenili smo na pot. Grebeni so bili porasli, tako, da nam ni bilo treba biti

prav hudo previdnim. V dobri uri smo bili vstric studenca. Mitrailleurji, etrojničarji smo razpostavili puške-mitraljeze, se previdno dogovarjali z onimi na drugem grebenu, nekaj pa jih je lezlo z begov, da bi zastavili izhod iz doline.

Arabci se niso dosti brigali za okoličo, pripravljali so ogenj in najbrž hoteli kaj cmariti. Presenetili smo jih ravno pred pojedino.

Dogovorjeno je bilo, da bodo začeli prvi streljati oni, ki so se spustili v dolino. Ko je počil tam doli prvi strel, so Arabci planili pokoncu. Tedaj pa se je že vsul nanje ogenj z vseh strani.

Če bi bili dali kako znamenje, da se udajo, bi bili takoj prenehali streljati. Toda prišli so puške ter začeli pokati na nas, kamor je kdo mogel.

Kmalu je tam doli vse utihnilo in eputili smo se do studenca. Dobili smo tam tisto, kar smo pričakovali: kup trupel. Zadnji ostanek tistih, ki so bili krivi pokolja naših pred kazbo, je bil ukročen.

Nismo čutili do njih nič usmiljenja, preživo nam je bila v epominu ona strašna noč, ko so Arabci poklali našo etražo. Zdaj je bil račun sklenjen tako, kakor zahteva zakon puščave, katerega so postavili Arabci sami...

Preden smo Arabce zagrebli, smo jih slekli ter preikali. Pobrali smo jim orožje in denar ter se ob njih za slovo še elikali.

Po pokopu smo jo naglo ubrali nazaj in bili pod večer, ko so se užigale prve zvezde, epet v našem taboru. Zadnji po-

hod nad Arabce se je srečno končal. Skoraj ni bilo kaj praviti tovarišem, ki niso šli z nami...

Zivljenje je epet prav enolično potekalo. Vznemirjali nas niso Arabci, predstojniki me niso zafrkavali, ker jim nisem bil pred očmi, jesti in piti sem imel z Rusom dovolj, pri delu pa se tudi ne bi mogel pretegniti.

Doživel sem samo en razburljiv dogodek in še tega s tovarišem. Vitrakove je neko popoldne, ko je pomagal v kuhinji in zato dobil nekaj več vina, precej

Slikali smo se ob mrtvih Arabcih. (Dru gi od desne je pisec našega listka.)